

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Управління активами підприємства

за матеріалами ТОВ "НАУКОВО-ВИРОБНИЧА
КОМПАНІЯ НАРАЯНА", м. Київ

Студента
2 курсу 1 м групи,
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економіка та
безпека бізнесу»
денної форми навчання

Лісового Стефана
Володимировича

Науковий керівник –
канд. екон. наук, проф.

Гуляєва Наталія
Миколаївна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна
Владиславівна

Київ 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	5
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТОВ «НАУКОВО-ВИРОБНИЧА КОМПАНІЯ НАРАЯНА».....	21
2.1. Аналіз показників фінансового-господарської діяльності підприємства.....	21
2.2. Аналіз обсягу і структури активів підприємства.....	28
2.3. Оцінка ефективності використання активів підприємства.....	36
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТОВ «НАУКОВО-ВИРОБНИЧА КОМПАНІЯ НАРАЯНА».....	41
3.1. Обґрунтування потреби підприємства в активах на плановий період.....	41
3.2. Розробка плану розвитку активів підприємства	44
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Однією з найважливіших проблем, що стоїть перед підприємством, незалежно від форми власності, є питання щодо управління його активами з метою забезпечення високої ефективності діяльності. Перед керівництвом підприємства постає низка завдань, першочерговим з яких є використання таких методів управління активами підприємства, які забезпечать отримання максимального прибутку. Активи являють собою ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства і використання яких веде до збільшення економічних вигод у майбутньому.

Наприклад, формування та посилення конкурентного статусу підприємства, випуск якісної продукції прямо пов'язані з раціональним використанням і розвитком його активів.

Розробка і впровадження раціональних підходів в управлінні активами забезпечують стійкість фінансового стану, достань високий рівень кредитоздатності, інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств, що суттєво **актуалізує** дослідження в цьому напрямі.

Проблема управління активами посідає провідне місце в наукових роботах таких українських вчених, як І.О. Школьник, І.М. Бойчик, М.С. Харів, М. Т. Хопчан, А. Д. Василик, М. В. Володькіна, К. В. Ізмайлова, М. Я. Коробов, Л. А. Лігоненко, А. М. Поддєрьогін, І.О. Бланк, Г.В. Ситник, Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, С.І. Камінський та зарубіжних учених-економістів: В. В. Ковальова, Б. Колласа, М. Н. Крейніна, Т. Манесса, Дж. І. Фінерті.

Мета роботи є обґрунтування напрямів вдосконалення механізму управління активами ТОВ «НАУКОВО-ВИРОБНИЧА КОМПАНІЯ НАРАЯНА».

Виходячи з поставленої мети, були сформульовані такі **завдання**:

- розкрити сутність теоретико-методологічних засад управління активами підприємства;
- проаналізувати стан та ефективність фінансово-господарської діяльності;

- оцінити динаміку обсягів і структуру активів підприємства в історичному періоді та ефективність їх використання;
- обґрунтувати потребу підприємства в активах на плановий період;
- розробити план розвитку активів підприємства в плановому періоді.

Об'єктом дослідження є процес управління активами підприємства.

Предмет дослідження – теоретико-методичні засади вдосконалення механізму управління активами на підприємстві.

Методи дослідження. При здійсненні дослідження використані: діалектичний метод пізнання, який забезпечив вивчення фінансових відносин підприємств в їх розвитку, взаємозв'язку та взаємозалежності; методи аналізу і синтезу, порівняння, формалізації, абстрагування, історичний метод, метод аналогій.

Методологічною та інформаційною базою стали чинні законодавчі та нормативні акти України, наукові праці визнаних у світовій науці вчених України та зарубіжжя, присвячені проблемам управління активами підприємства, інтернет-ресурси, матеріали Державної служби статистики України, інші публічні статистичні та аналітичні видання, огляди, матеріали фінансової та статистичної звітності та управлінського обліку ТОВ "НАУКОВО-ВИРОБНИЧА КОМПАНІЯ НАРАЯНА".

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Формування ринкової системи господарювання вимагає підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції і послуг; чітких фінансових взаємозв'язків в економіці країни. Фінанси організацій займають вихідне, визначне положення, так як обслуговують основну ланку суспільного виробництва, де створюються матеріальні та нематеріальні блага. Радикальні соціально-економічні перетворення, формування нової системи виробничих відносин, запровадження механізму ринкового ціноутворення, високі податкові ставки, подорожчання кредитних ресурсів призвели до різкого погіршення фінансового стану і навіть до втрати платоспроможності багатьох суб'єктів господарювання. Визначальна роль у вирішенні зазначених проблем належить активам, параметри використання яких закладаються у прийнятих управлінських рішеннях, у т.ч. у контролі заповнення ресурсами, у діагностиці стану фінансової діяльності та виявлення резервів підвищення ефективності виробництва і зростання економічного потенціалу.

Визначення і детальний розгляд категорії «активи» в економічній науці є однією з вихідних позицій характеристики суб'єктів господарювання, починаючи від комплексу складових і охоплюючи дослідження майнового стану і фінансового механізму, що функціонує на тлі досягнення основних виробничих цілей організацій.

Діяльність будь-якого підприємства забезпечується, перш за все його активами. Суб'єкт господарювання повинен мати в своєму розпорядженні реальне, функціонуюче майно, представлене необоротними та оборотними активами. Тільки за наявності та обігу активів, можна говорити про початок функціонування підприємства. Отже, у цьому контексті під активами розуміється усе майно, яким володіє підприємство, в тому числі матеріальні, нематеріальні цінності, а також фінансові активи [18].

Термін “актив” походить від латинського слова *activus* – діючий, діяльний. Аналіз теоретичних надбань у цій сфері показав, що на сьогоднішній день ще не подолане різноманіття підходів до трактування категорії “актив”. Більшість авторів не повністю розкривають економічну сутність і природу даної категорії, а лише визначають їх призначення, не надаючи чіткого тлумачення. Інші автори трактують його занадто широко. Це призводить до неоднозначності та суперечливості трактувань понять та спричиняє проблемні питання в процесі правового регулювання фінансово-господарської діяльності підприємств [43].

Є. О. Нагорний переконаний в тому, що активи підприємства, існуючи в матеріальній, нематеріальній і фінансовій формах, є економічними ресурсами підприємства, ефективність управління якими є основою внутрішньогосподарського механізму одержання прибутку підприємством [31].

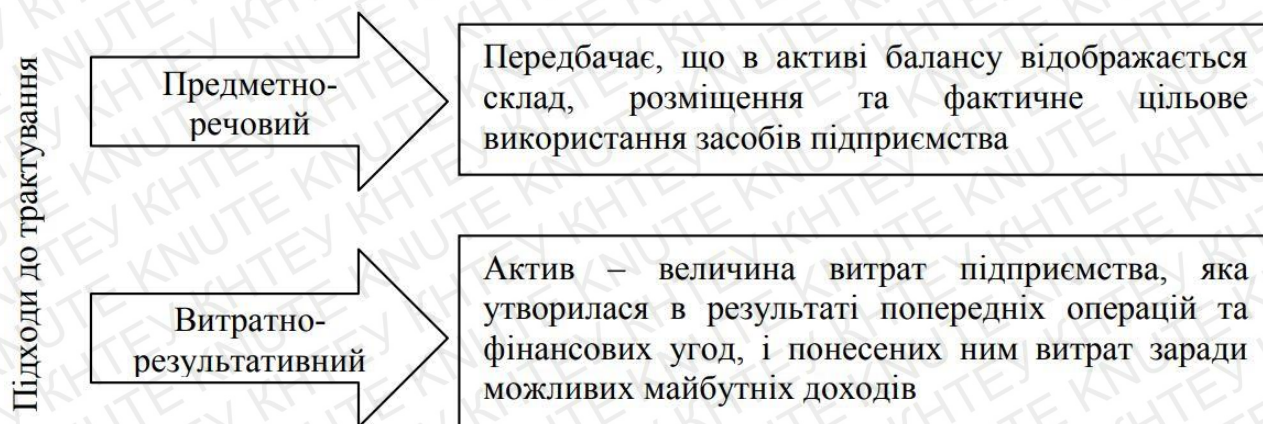
Т. В. Олійник та О. В. Мірошніченко вважають, що для здійснення господарської діяльності кожне підприємство повинно мати у своєму розпорядженні визначене майно, що належить йому на правах власності або володіння, тобто активи підприємства, які є економічними ресурсами підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються в господарській діяльності з метою одержання прибутку [34].

На думку Р. М. Нурієва, активи підприємства є засобами, які забезпечують грошові надходження їх власнику у формі як прямих виплат (прибуток, дивіденди, рента), так і прихованих виплат, що сприяють збільшенню вартості підприємства, нерухомості, акцій [33].

Е. С. Денисенко під активами пропонує розуміти майно, що є власністю організації або окремої особи, яка має грошовий вираз, здатне приносити дохід і інші економічні вигоди, що виникли в результаті минулих подій [12, с. 106].

Для К. С. Колодяжної активи підприємства являють собою не що інше, як господарські засоби, сформовані за рахунок власного і позикового капіталу, що характеризуються продуктивністю і здатністю генерувати дохід внаслідок постійного обороту [23, с. 91-93].

У дисертації Л.Л. Горещької [8] розглянуто два загальні підходи щодо економічної інтерпретації “активів”, які виділяють В.В. Ковальов та В.В. Патров, виходячи із складу та розміщення господарських засобів підприємства, що наводиться в активі бухгалтерського балансу (рис. 1.1).

*Рис.1.1 Підходи до трактування активу
за В.В. Ковальовим та В.В. Патровим [8]*

Предметно-речовий підхід до інтерпретації сутності активу акцентує увагу на тому, що це вкладені фінансові ресурси підприємства, та на функціональному призначенні придбаних господарських засобів. У відповідності до цього, актив балансу – це засоби, які “можна відчутити руками” і які можуть бути підтверджені інвентаризацією. Витратно-результативний підхід до трактування активу балансу ширший за сутністю. Основним положенням є вкладання коштів у створення активу з метою отримання доходу.

Таким чином, за словами В.В. Ковальова та В.В. Патрова, предметно-речове трактування є квінтесенцією контрольної функції обліку як відображення статус-кво; витратно-результативне трактування полягає у відображенні інформаційно-комунікаційної функції обліку з її націленістю на майбутнє, на той дохід, який в принципі можливо отримати при розумному та ефективному використанні засобів, які є в наявності у підприємства [9, с. 50].

У таблиці 1.1 наведені інші трактування дефініції «активи підприємства» як вітчизняними, так і зарубіжними вченими [49].

Морфологічний аналіз поняття «активи»

Автори	Основна ознака	Дефініція
Рижиков С.В., Золотогоров В.Г.	власність підприємства	власність юридичної особи (підприємства), що має грошову вартість, яку підприємство може використовувати для здійснення підприємницької діяльності [40]
Кох Р.		активи підприємства – все, що є його власністю та відображено в балансовому звіті [39]
Райзберг Б.А., Лозовський Л.Ш, Стародубцева Е.Б	майно, що належить підприємству	сукупність майна та грошових коштів, що належать підприємству та в які вкладені кошти власників [37]
Ів Бернар, Жан-Клод Коллі		сукупність власного майна, що належить підприємству, та дебіторських рахунків [45]
Григор'єв В.В., Островкін І.М.		будь-яка річ, що має вартість і належить підприємству [10]
Блад Д.	ресурси та кошти підприємства	кошти, якими підприємство володіє або може користуватися [6]
Бреславцева Н.А., Ткач В.И., Кузьменко В.А.	витратно-результатна	економічні прибутки, майбутні, передбачувані, отримані або контрольовані економічними суб'єктами в результаті господарських операцій чи минулих подій [4]
Райзберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева Е.Б., Крутик А.Б., Хайкін М.М.	бухгалтерський підхід	частина бухгалтерського балансу, що відображає в грошовому вираженні матеріальні та нематеріальні цінності, які належать підприємству, та характеризує їх склад, розміщення та використання [26,37]
Григор'єв В.В., Островкін І.М.		назва розділу в бухгалтерському балансі підприємства, що відображає балансову вартість власності [10]
Бланк І.А., Новіков В.А	дохідність	здатність генерувати дохід [3, 32]

Крім розглянутих визначень, існують ще два підходи до визначення суті активів підприємства. Перший підхід розглядає активи як спосіб розміщення і використання фінансових ресурсів. Активи, в цьому випадку, розглядаються в якості предметів з певним функціональним призначенням.

Відповідно до другого підходу під активами слід розуміти відстрочені витрати, здійснені в поточному періоді. Дані витрати організація понесла в результаті попередніх операцій з метою отримання доходу від їх подальшого використання. Представником цього підходу є SFAC 6 (Statements of Financial Accounting Concepts, США), яке розглядає активи як ймовірний майбутній дохід від об'єктів, який обумовлений попередніми господарськими операціями або подіями і може контролюватися господарюючою одиницею [18].

У Національному Положенні бухгалтерського обліку наведено визначення активів, під якими розуміються ресурси, що контролюються підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигід у майбутньому [1].

Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСБО), актив визнаються ресурсами, контрольованими суб'єктом господарювання в результаті минулих подій і від якого очікують надходження майбутніх економічних вигід для суб'єкта господарювання [29].

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, узагальненим визначенням можна вважати наступне: активи підприємства – це сукупність його майнових і немайнових прав, які є результатом минулих подій, використовуються у фінансово-господарській діяльності, відображаються в грошовому вираженні в бухгалтерському балансі, здатні принести підприємству економічні вигоди в майбутньому.

Аналіз літератури показав, що поняття активів знаходить своє відображення в таких економічних категоріях, як засоби, економічні ресурси, майно, матеріальні речі і власність [42].

Ці характеристики властиві активам як об'єкту, який підлягає управлінню, однак виокремлення окремих складових активів не означає збереження за ними

здатності приносити дохід. Ефективне управління активами має ґрунтуватися на знанні їх класифікації. У теорії класифікації активів на сьогодні ще не існує чітко розробленої схеми класифікації, існують розбіжності та протиріччя у поділі активів на окремі види за певними ознаками. Пропонуємо розглянути найбільш, на наш погляд, головні.

На рисунку 1.2 зображено узагальнену класифікацію активів за виділеними ознаками.

Рис.1.2 Класифікація активів за основними ознаками [44]

За формою функціонування активи поділяються на:

- 1) матеріальні активи – характеризують майнові цінності підприємства, що мають матеріальну речову форму;
- 2) нематеріальні активи – характеризують майнові цінності підприємства, що не мають речової форми, але беруть участь у господарській діяльності та генерують прибуток;

3) фінансові активи – характеризують майнові цінності підприємства у формі готівкових грошових коштів, грошових і фінансових інструментів, що належать підприємству.

За характером участі активів у господарському процесі з позицій особливості їх обороту виокремлюють активи:

4) оборотні (поточні) активи – характеризують сукупність майнових цінностей підприємства, які обслуговують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства і повністю споживаються (змінюють свою форму) протягом одного операційного циклу. У практиці обліку до них відносять майнові цінності (активи) всіх видів з терміном використання до одного року;

5) необоротні активи – характеризують сукупність майнових цінностей підприємства, що декілька разів беруть участь у процесі окремих циклів господарської діяльності і частинами переносять на продукцію свою вартість. У практиці обліку до них відносять майнові цінності (активи) всіх видів з терміном використання більше одного року.

За характером володіння традиційно розглядають:

6) власні активи – характеризують майнові цінності підприємства, що належать йому на правах власності, знаходяться у постійному його володінні і відображаються у складі його балансу. В практиці обліку до цієї групи відносять також активи, придбані підприємством на правах фінансового лізингу (що знаходяться в повному його володінні й також відображаються у його балансі);

7) орендовані (лізингові) активи – характеризують майнові цінності підприємства, залучені для здійснення господарської діяльності на правах оренди (оперативного лізингу). Цей вид активів знаходить відображення на позабалансових рахунках обліку;

8) активи, що використовуються безоплатно – характеризують майнові цінності, передані підприємству для тимчасового господарського використання на безкоштовній основі іншими суб'єктами господарювання. У складі балансу підприємства ці активи також не відображаються.

За ступенем ліквідності активи підприємства поділяються на такі види:

9) активи в абсолютно ліквідній формі характеризують майнові цінності підприємства, які не вимагають реалізації і є готовими засобами платежу;

10) високоліквідні активи характеризують групу майнових цінностей підприємства, яка швидко може бути конвертована у грошову форму (як правило, у термін до одного місяця) без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості з метою своєчасного забезпечення платежів за поточними фінансовими зобов'язаннями;

11) середньоліквідні активи характеризують групу майнових цінностей підприємства, які можуть бути конвертовані в грошову форму без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості в строк від одного до шести місяців;

12) низьколіквідні активи становлять групу майнових цінностей підприємства, які можуть бути конвертовані у грошову форму без втрат своєї поточної ринкової вартості лише після закінчення значного періоду часу (від півроку і більше).

13) неліквідні активи характеризують відображені в балансі окремі види майнових цінностей підприємства, які самостійно реалізовані бути не можуть (вони можуть бути продані лише у складі цілісного майнового комплексу)

За грошовою ознакою:

14) монетарні, до яких віднесено всі активи, в основі господарських операцій з якими покладено функцію грошей як —засобу платежу», причому готівка, кошти на рахунках в банку та інші кошти також відносяться до монетарних активів.

15) немонетарні, в основі яких лежить функція міри вартості, яка передбачає можливість надати грошового вираження об'єктам.

16) змішані, до них відносять довгострокові фінансові інвестиції, короткострокові векселі одержані, поточні фінансові інвестиції, розрахунки з покупцями та замовниками і розрахунки з різними дебіторами, віднесено до немонетарних, але за умови, що погашення такої заборгованості відбудеться не грошовими коштами, оскільки в протилежному випадку функція міри вартості трансформується у функцію засобу платежу, тобто обслуговування грошима боргових та інших зобов'язань [16, 30, 35, 42, 48, 49].

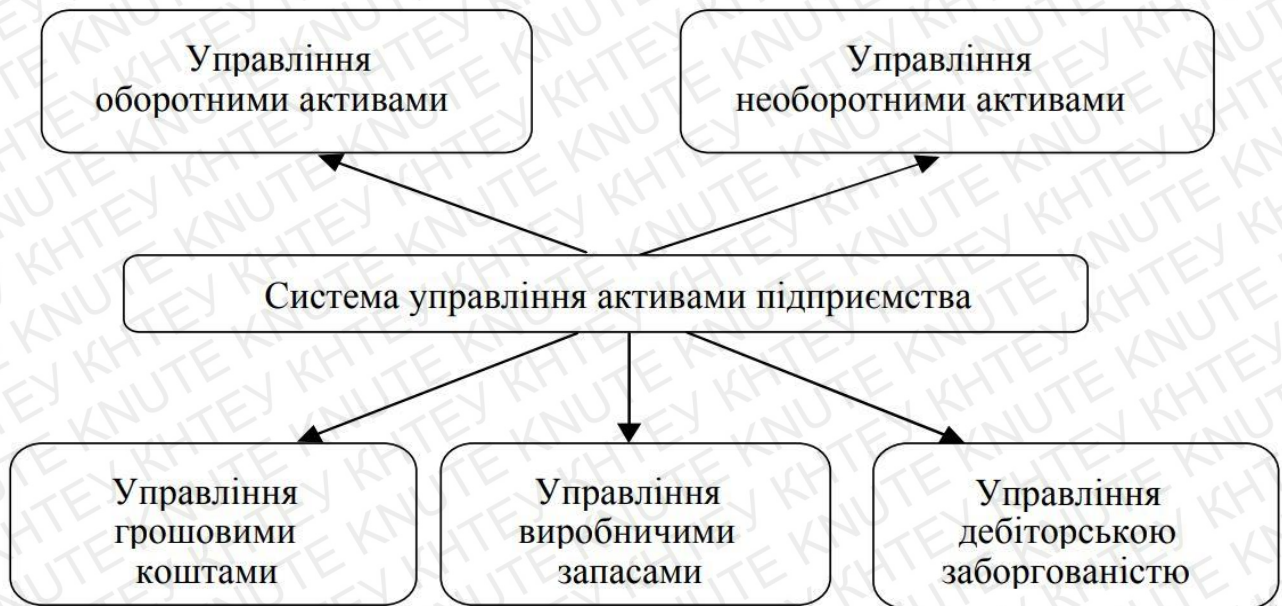

Рис.1.3 Структурна система управління активами підприємства [41, с. 439]

Політика управління активами на підприємстві передбачає використання системи заходів, спрямованих на формування, розподіл та перерозподіл матеріальних, нематеріальних, фінансових та біологічних активів з метою забезпечення ефективного розвитку суб'єкта господарювання. Процес управління активами на підприємстві передбачає декілька етапів [48].

На першому етапі здійснюється системний аналіз забезпеченості активами відповідно до існуючих задач розвитку підприємства. Метою такого аналізу є дослідження основних тенденцій щодо розвитку активів підприємства та оцінка рівня забезпеченості ними процесу виробництва та реалізації продукції.

На другому етапі визначається потреба у загальному об'ємі та структурі активів на майбутній період. Для діючих підприємств ця потреба визначається у формі приросту цих активів, виходячи із запланованого об'єму зростання виробництва (реалізації) продукції та питомої ваги вартості активів.

На третьому етапі здійснюється оптимізація співвідношення оборотних та необоротних активів. Така оптимізація здійснюється на підставі таких принципів: врахування перспектив розвитку операційної діяльності та форм її диверсифікації; забезпечення раціонального співвідношення між оборотними та необоротними активами, відповідно до об'єму та структури виробництва й збуту

продукції; забезпечення оптимального співвідношення оборотних та необоротних активів з позиції ефективності господарської діяльності; забезпечення можливостей високого обороту активів у процесі їх використання.

На четвертому етапі здійснюється вибір найбільш прогресивних видів активів відповідно до потреб підприємства. Такий вибір здійснюється на основі порівняльної оцінки за критеріями продуктивності, технологічності надійності, економічності та фінансової обґрунтованості.

Ретельний аналіз наукової літератури дозволив сформулювати підхід до системи управління активами підприємства, структурними складовими якої є:

- ❖ управління необоротними активами;
- ❖ управління оборотними активами;
- ❖ управління грошовими коштами;
- ❖ управління виробничими запасами;
- ❖ управління дебіторською заборгованістю.

При цьому слід зазначити, що поділ активів на два блоки – оборотні та необоротні – є найбільш доцільним з точки зору управління, оскільки такий підхід відповідає структурі Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства та відображає характер участі активів у процесі здійснення господарської діяльності. Отже, управління грошовими коштами, виробничими запасами та дебіторською заборгованістю слід розглядати в системі управління активами підприємства [25].

Таким чином, поряд з політикою комплексного управління активами можна виділити два найголовніших напрямки, такі як політика управління необоротними активами та політика управління оборотними активами.

Політика управління необоротними активами являє собою систему економічно обґрунтованих заходів, спрямованих на зміну величини, складу і структури його необоротних активів. Основними елементами, що формують цю систему, є процеси, пов'язані зі створенням, поновленням або придбанням основних засобів, нематеріальних активів, здійснення фінансових інвестицій. Всі заходи, які формують політику управління необоротними капіталом

підприємства, повинні бути спрямовані на досягнення основної мети корпоративної фінансової політики - збільшення ринкової вартості. Політика управління необоротними активами включає в себе політику управління складом і структурою необоротних активів та політику реального інвестування. [24, с. 2]

Здійснення ефективної політики управління складом і структурою необоротних активів неможливе без оцінки тенденцій зміни їх вартості і структури. Таку оцінку доцільно проводити в розрізі підприємства в цілому і його окремих структурних підрозділів [15, с. 205].

Ефективна політика управління складом і структурою необоротних активів дозволяє:

1. Сформуванню матеріально-технічну базу підприємства, яка визначає його виробничу потужність як потенційно можливий випуск якісної продукції, яка відповідає платоспроможному попиту;
2. Визначити характер і масштаб інноваційної активності, яка створює конкурентні переваги промислового підприємству за рахунок здійснення витрат на технологічні інновації;
3. Збільшити ринкову вартість підприємства як за рахунок зростання вартості матеріальних активів, так і за рахунок таких нематеріальних активів, як товарний знак і фірмове найменування, програмне забезпечення, бази даних і т.д. Досвід 300 зарубіжних організацій показує, що більше 75% ринкової вартості складають саме нематеріальні активи [2, с. 439];
4. Поліпшити фінансові показники підприємства;
5. Збільшити базу оподаткування, розміри надходжень від якої формують дохідну частину бюджетів різного рівня [24, с. 3].

Важливим джерелом простого і розширеного відтворення є амортизація основних засобів та нематеріальних активів. Залежно від прийнятої на підприємстві облікової політики можуть використовуватися різні методи нарахування амортизації основних засобів.

Метод суми одиниць продукції передбачає, що початкова вартість основного засобу знецінюється з кожною виготовленою за його допомогою

одиницею продукції. Цим методом доцільно користуватися у випадку, коли: строк корисної придатності основних засобів безпосередньо визначається кількістю випущеної продукції; обсяг випуску продукції надійно визначається (поштучно); моральне зношення основних засобів незначне.

Метод прямолінійного списання застосовується у тому випадку, коли знецінення основних засобів найбільшою мірою залежить від строку, протягом якого вони використовуються (будівлі та споруди, офісні меблі, устаткування).

Метод зменшеного залишку (прискореної амортизації) використовується для тих основних засобів, які мають максимальну віддачу на початку строку експлуатації. Це означає, що вартість активів зменшується набагато швидше під впливом морального зношення, ніж у процесі їх фізичного зношення. На користь цього методу свідчить і той факт, що в перші роки служби основні засоби можуть давати більше доходу у зв'язку з меншими витратами на технічне обслуговування і ремонт.

Проведення на підприємстві прискореної амортизаційної політики є важливим стимулом для розвитку науково-технічного прогресу та активного запровадження інновацій у виробничий процес.

Політика управління оборотними активами підприємства являє собою систему обґрунтованих заходів, спрямованих на зміну величини і структури його оборотних активів. Дана політика є частиною розроблюваної корпоративної фінансової політики, і орієнтована на формування необхідного обсягу і складу оборотних активів, раціоналізацію і оптимізацію структури джерел їх фінансування. [24, с.4]

Розробка і реалізація політики управління оборотними активами передбачає послідовне виконання таких основних етапів.

1. Проведення аналізу оборотних активів (ОА) підприємства в попередньому періоді з різних напрямками.
2. Вибір політики формування оборотних активів, до якої відносяться ідеальна, агресивна, консервативна та компромісна політики управління оборотними активами [34, с.509].

3. Оптимізація обсягу оборотних активів за критеріями забезпечення прийнятної рівня ліквідності та рентабельності підприємства.
4. Оптимізація співвідношення постійної і змінної частини ОА.
5. Забезпечення і позичена необхідного рівня ліквідності ОА.
6. Забезпечення підтримки необхідного рівня рентабельності.
7. Формування умов для мінімізації втрат оборотних активів в процесі їх використання.
8. Формулювання визначальних принципів фінансування окремих видів оборотних активів.
9. Забезпечення оптимізації структури джерел фінансування оборотних активів [19, с. 510].

Ефективність формування та використання оборотних засобів зумовлена певними особливостями управління їх основними структурними елементами, а саме грошовими коштами, дебіторською заборгованістю, запасами.

Основними методами формування і контролю запасів є такі:

- 1) контроль запасів, що передбачає використання методів АВС та методу економічно обґрунтованих потреб;
- 2) нормування, що включає аналітичний, коефіцієнтний і прямий методи розрахунку оптимального рівня запасів [35].

Розглянемо більш детально ці підходи. Так, визначення величини оборотних засобів за аналітичним методом передбачає ґрунтовний аналіз фактичних запасів, коригування їх величини та вилучення надлишків, якщо вони є на підприємстві.

Коефіцієнтний метод полягає у визначенні чинності нормативів власних оборотних коштів на початку розрахункового періоду з урахуванням показників виробництва цього періоду.

Метод АВС є найбільш простим способом управління запасами і передбачає їх розподіл на три категорії:

- А – найважливіші, що включають 20% запасів, 80% продажу;
- В – важливі, що діляться на 30% запасів, 15% продажу;

C – менш важливі, до яких відносять 50% запасів, 5% продажу. Особливістю цього методу є те, що порівняно мала група запасів може мати найбільшу вартість.

Метод економічно обґрунтованих потреб заснований на мінімізації сукупних операційних витрат із закупівлі та збереження запасів на підприємстві. Він дає можливість розрахувати виграти зі зберігання запасів, розміщення замовлень та витрати зі збереження запасів на складах.

Метод прямого розрахунку дає змогу визначити фактичну потребу підприємства в запасах на встановлений період.

Метод XYZ полягає в поділі запасів залежно від попиту та точності прогнозування величини споживання товарів. Особливістю цього методу є визначення коефіцієнта варіації попиту, що дає змогу визначити ступінь однорідності сукупності та подібності в ній окремих значень.

Для забезпечення постійної наявності обігових коштів і платоспроможності підприємства дуже велике значення має не лише їх обсяг, але й ефективність управління дебіторською заборгованістю. Остання ж залежить від способів управління нею. На наш погляд, підприємству слід дотримуватись таких трьох способів управління дебіторською заборгованістю:

Факторинг полягає у продажу банку або факторинговій компанії права на отримання грошових коштів за платіжними документами за поставлену продукцію. У подальшому борги з покупців стягує вже банк або факторингова компанія, але якщо з боку продавця порушені договірні зобов'язання (наприклад, якість не відповідає умовам договору поставки), весь ризик, пов'язаний зі стягненням боргів, знову переходить на саме підприємство.

Облік векселя, виданого покупцям продукції (у випадку, якщо дебіторська заборгованість оформлена забезпеченим векселем). За цієї форми рефінансування вексель продається банку з дисконтом (зниження з ціни). Сума дисконту в цьому випадку є ціною рефінансування.

У випадку, якщо вексель продається на фондовому ринку, загальні витрати на рефінансування складаються із виплаченої біржовим посередникам

комісійної винагороди та можливої курсової різниці при продажу векселя за ціною, меншою за номінал.

Форфейтинг полягає у трансформації комерційного кредиту в банківський кредит. У цьому випадку продаж боргу, оформленого оборотними документами (перевідним векселем або перевідним акредитивом), здійснюється на умовах відмови (або форфейтингу) банку від регресу вимог на кредитора (продавця продукції) у разі, якщо боржник (покупець) виявився неплатоспроможним. Але для того щоб зменшити ризик можливих втрат при неповерненні частини боргу, банк вимагає значного зниження з ціни (дисконт). Величина цього дисконту і є ціною рефінансування дебіторської заборгованості за допомогою форфейтингу.

Завдання підвищення ефективності використання грошових коштів може бути досягнуте шляхом інвестування у високоліквідні фінансові інструменти (грошові та фондові). Водночас підприємство може перейти до зберігання тимчасово вільних грошових коштів на комбінованих банківських рахунках.

Іншим аспектом підвищення ефективності використання грошових активів є мінімізація сукупних витрат на їх утримання і зворотну конвертацію короткострокових фінансових вкладень у готові засоби платежу. Вирішується це завдання за допомогою знаходження оптимального розміру залишку грошових коштів. Для цього в міжнародній практиці фінансового менеджменту використовуються кількісні моделі Баумоля та Міллера-Орра.

Модель Баумоля використовується у випадку, коли у зв'язку з невизначеністю майбутніх платежів важко розробити детальний план надходження і виплат грошових коштів. Згідно з цією моделлю поповнення грошових коштів за рахунок конвертації високоліквідних цінних паперів потрібно здійснювати у той момент, коли повністю використано запаси грошових коштів. При цьому мінімальний залишок грошових коштів вважається нульовим, а оптимальний залишок є одночасно максимальним.

Дана модель добре працює в умовах, коли підприємства повністю використовують свої запаси грошових коштів. Однак у реальній практиці це відбувається не так часто.

Відповідь на питання, як управляти запасом грошових коштів, якщо не можна точно передбачити їх щоденне прибуття і вибуття, дає модель **Міллера-Орра**. На відміну від моделі Баумоля вона є більш складною і реалістичною.

Якщо в певний момент часу за рахунок значних поточних надходжень грошових коштів їх залишок досягає верхнього порога, підприємство має одразу ж конвертувати частину грошових коштів у фінансові інструменти (депозити, цінні папери) і зменшити свій залишок грошових коштів до оптимального рівня (точка повернення).

І навпаки, коли у зв'язку зі значним відпливом грошових коштів їх залишок на розрахунковому рахунку досягає нижнього порога, підприємству потрібно здійснити зворотну конвертацію фінансових інструментів у грошові кошти в такому обсязі, щоб повернутися до оптимального рівня залишку грошових коштів (точка повернення) [5, 30].

Отже, підсумовуючи вищесказане, управління активами має комплексно та всебічно охоплювати всі сфери діяльності, що може бути досягнуте за допомогою здійснення в межах підприємства певної сукупності процесів, що є алгоритмом або послідовності взаємопов'язаних та взаємообумовлених дій, управлінських рішень для досягнення поставленої мети.

Загалом, політика управління активами підприємства включає управління оборотними і необоротними активами. Головним в управлінні необоротними активами є їх своєчасне оновлення та підвищення ефективності використання. Головним в управлінні оборотними активами є забезпечення безперебійності виробничого процесу, прискорення оборотності активів, забезпечення ліквідності оборотних активів, підвищення рентабельності оборотних активів та мінімізація ризиків і втрат.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТОВ «НАУКОВО-ВИРОБНИЧА КОМПАНІЯ НАРАЯНА»

2.1. Аналіз показників фінансово-господарської діяльності підприємства

З метою визначення основних тенденцій розвитку суб'єкта господарювання управлінський персонал використовує різні за змістом аналітичні процедури, окремі з яких базуються на розрахунку тенденцій розвитку економічної системи підприємства та використовують у власній основі ретроспективну, оперативну та перспективну економічну інформацію.

Проведення економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства покликане оцінити здійснення господарських операцій з точки зору їх впливу на тенденції зміни величини засобів виробництва, джерел їх утворення, доходів, витрат та фінансових результатів щодо надання інформації про ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість, рентабельність тощо.

В таблиці 2.1 розраховано показники ліквідності та платоспроможності підприємства у 2018-2020 рр. – проаналізуємо результати.

Таблиця 2.1

Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства у 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Кумулятивне відхилення, %	
				2019/2018	2020/2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,22	0,27	0,45	22,5	101,6
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,15	2,43	4,87	13,0	126,6
Коефіцієнт поточної ліквідності	3,97	4,32	7,10	8,7	78,8
Власні оборотні кошти, тис. грн	7 014	9 504	17 078	35,5	143,5

Коефіцієнти абсолютної, швидкої та поточної ліквідності протягом досліджуваного періоду відповідають нормативним значенням, й зростають в динаміці на додачу. Сумарний приріст цих показників на 2020 рік становив для абсолютної ліквідності – 101,6%, швидкої –126,6%, а поточної 78,8%. Зріст став можливим завдяки нарощенню обсягу оборотних активів, а саме запасів та коштів на рахунках в банках протягом 2018-2020 рр., які й забезпечили підприємству високу ліквідність й платоспроможність за своїми зобов'язаннями в короткостроковому періоді за рахунок найбільш ліквідних та високоліквідних активів в його розпорядженні. Не зважаючи на переважання низьколіквідних активів над високоліквідними, останніх виявилось достатньо щоб забезпечити безперебійну діяльність завдяки постійним фінансовим ресурсам.

Також підприємство наростило обсяг власних оборотних коштів з 7014 тис. грн до 17078 тис. грн, що майже в півтора рази більше ніж було у підприємства в розпорядженні на початку досліджуваного періоду.

Отже, ліквідність та платоспроможність підприємства є досить високою, що забезпечується достатнім обсягом власних джерел фінансування для формування оборотних активів і як наслідок – довіри з боку постачальників і кредиторів.

Таблиця 2.2

Оцінка фінансової стійкості підприємства у 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Кумулятивне відхилення, %	
				2019/2018	2020/2018
Коефіцієнт фінансової стабільності	12,40	10,49	10,91	-15,34	-11,99
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,925	0,913	0,916	-1,33	-1,01
Коефіцієнт фінансової залежності	0,075	0,087	0,084	16,55	12,48
Загальна забезпеченість зобов'язань за рахунок виручки	1,377	1,177	1,187	-14,54	-13,80

Значення коефіцієнта фінансової стабільності попри зниження на 15,34% у 2019 році й на 12% у 2020-му, залишається стабільно високим протягом всього досліджуваного періоду й яскраво ілюструє домінування власного капіталу над позиковим в структурі ресурсів підприємства. Показник фінансової стійкості характеризує здатність компанії залишатися платоспроможною в середньостроковій та довгостроковій перспективі і для даного підприємства він дещо занадто великий, що є наслідком невеликого обсягу короткострокових зобов'язань у 2018-2020 рр. Фінансова залежність – низька, її значення не перевищує 0,087, оскільки обсяг позикового ресурсів, як вже зазначалось раніше, незначний, що є свідченням незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Забезпеченість зобов'язань за рахунок виручки у 2019-2020 рр. знизилась в середньому на 14% порівняно з 2018 роком, це є свідченням того, що приріст позикового капіталу відбувається повільніше ніж приріст виручки, а це в свою чергу позитивно впливає на загальний фінансово-майновий стан підприємства.

Особливої уваги потребує аналіз показників фінансової стійкості в частині фінансування активів.

Таблиця 2.3

Оцінка фінансування активів підприємства у 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Кумулятивне відхилення, %	
				2019/2018	2020/2018
Коефіцієнт самофінансування	1,32	1,47	2,28	11,20	72,86
Робочий капітал, тис. грн	6 943	9 433	17 007	35,86	144,95
Коефіцієнт забезпеченості робочим капіталом	0,75	0,77	0,86	2,70	14,84
Індекс постійного активу	0,76	0,68	0,44	-10,07	-42,15

Продовження таблиці 2.3

Коефіцієнт покриття запасів робочим капіталом	1,63	1,76	2,73	7,74	67,53
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	0,24	0,32	0,56	31,89	133,35
Коефіцієнт покриття запасів	1,82	1,92	2,84	5,51	55,86

Фінансування необоротних активів у ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна» відбувається виключно за рахунок власних коштів (і не дивно, адже за галузевою приналежністю досліджуване підприємство належить до виробничих, а для них характерний великий обсяг необоротних активів на балансі, а саме – основних засобів), про це свідчить значення коефіцієнта самофінансування, яке перевищує одиницю і за час дослідження зростає майже на 73%.

Наявність робочого капіталу забезпечує платоспроможність не лише в короткостроковому періоді, а й дає простір для розширення діяльності та здійснення інвестування. Його обсяг за 2018-2020 роки зріс на 145% і становить 17 млн. грн. Забезпеченість робочим капіталом також відповідає нормативу і в динаміці демонструє зростання на рівні 15%. Це означає, що підприємство має достатню кількість вільних оборотних активів підприємства.

Зменшення обсягу основних засобів та інших необоротних активів на 42% відображає індекс постійного активу. Це є наслідком зношення іммобілізованих активів протягом досліджуваного періоду. Для виробничо-наукового підприємства зниження цього показника демонструє негативну тенденцію і потребу в оновленні.

Натомість, зростає частка робочого капіталу в обороті, про це свідчить позитивна динаміка маневреності останнього на 133,35%, який забезпечує достатню кількість джерел фінансування для створення виробничих та інших запасів (на це вказує значення коефіцієнту покриття запасів робочим капіталом – 2,73).

Підбиваючи підсумок, можемо стверджувати про достатній обсяг оборотних коштів і нестачу необоротних активів у власності підприємства, що суттєво може знизити його виробничі можливості в найближчій перспективі.

Жодна діагностика фінансово-господарської діяльності не може обійтися без аналізу рентабельності, оскільки від того наскільки прибутковим є діяльність підприємства залежить доцільність продовження її здійснення й надалі.

Таблиця 2.4

Показники рентабельності підприємства у 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Відхилення, %	
				2019/2018	2020/2019
Рентабельність операційної діяльності	2,12	2,99	0,77	41,17	-74,20
Рентабельність звичайної діяльності	2,25	3,07	0,71	36,56	-76,93
Чиста рентабельність продажу	3,26	3,78	0,84	16,04	-77,87
Рентабельність активів	2,12	3,36	0,71	58,25	-78,82
Рентабельність оборотних активів	7,16	8,94	1,19	24,89	-86,66
Рентабельність виробництва за операційним прибутком	3,29	6,32	2,51	92,29	-60,27

Бачимо, що через глобальний локдаун, викликаний пандемією, що почалася у 2020 році прибутковість діяльності підприємства сильно похитнулася. Зниження характерне всім показникам, а найбільшого удару зазнали оборотні активи, їх рентабельність знизилась на 86,7%. Однак, не зважаючи на це, підприємство залишилось прибутковим, про що свідчить чиста рентабельність продажу – 0,84%, яка попереднього року становила 3,36%.

Про переважання витрат над прибутком і від операційної діяльності, і від звичайної діяльності свідчать відповідні показники. Виробнича діяльність не єдиною приносила дохід, що й дозволило, зрештою, не втрати чистий прибуток.

Перейдемо до аналізу ділової активності підприємства через динаміку оборотності активів.

Таблиця 2.5

Оцінка ділової активності підприємства у 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020
Оборотність оборотних активів, разів	2,19	2,36	1,42
Тривалість обороту ОА, днів	166	155	256
Коефіцієнт закріплення ОА, тис. грн	0,46	0,42	0,70
Оборотність виробничих запасів, разів	13,3	14,5	11,9
Тривалість обороту ВЗ, днів	27	25	31
Оборотність дебіторської заборгов-ті, разів	4,63	4,82	2,32
Тривалість обороту ДЗ, днів	79	76	158
Оборотність кредиторської заборгов-ті, разів	24,6	32,0	40,1
Тривалість обороту КЗ, днів	15	11	9
Коефіцієнт обертання грошових коштів, разів	39,15	37,40	22,53
Тривалість обороту грошових коштів, днів	9	10	16
Оборотність усіх активів, разів	0,65	0,89	0,85
Тривалість обороту усіх активів, днів	561	412	430
Продуктивність праці, тис. грн	80,5	94,4	60,2
Тривалість операційного циклу, днів	106	101	188
Тривалість фінансового циклу, днів	121	112	197

Отже, маємо наступну ситуацію: протягом досліджуваного періоду зростає тривалість одного обороту оборотних активів (зі 166 днів до 256 днів); дебіторської заборгованості (з 79 днів до 158 днів); грошових коштів (з 9 днів до 16 днів) та виробничих запасів (з 27 днів до 31 дня). Це є наслідком падіння виручки і в цілому чистого прибутку у 2020 році. На сповільнення оборотності виробничих запасів вплинув той факт, що приріст собівартості продукції відбувався швидшими темпами ніж приріст виробничих запасів

Натомість зростає оборотність, кредиторської заборгованості (за рахунок скорочення її обсягу з 829 тис. грн до 703 тис. грн) та в цілому усіх активів також внаслідок падіння виручки в звітному році. Хоча й період обороту активів був досить значний за весь час дослідження, проте, вона знижується з 561 дня до 412 днів у 2019-му і у кризовий 2020-ий зростає лише на 18 днів. Також зростає необхідна кількість оборотних коштів (з 460 грн до 700 грн) для виготовлення і реалізації продукції вартістю в 1 грн.

Таблиця 2.6

Оцінка майнового стану підприємства у 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Кумулятивне відхилення, %	
				2019/2018	2020/2018
Коефіцієнт реальної вартості функціонуючого капіталу	0,447	0,364	0,341	-18,5	-23,7
Коефіцієнт накопичення зносу	0,807	0,866	0,894	7,3	10,7
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,193	0,134	0,106	-30,5	-44,9
Коефіцієнт оновлення основних засобів	-0,054	-0,013	-0,021	-76,8	-62,2
Фондомісткість	1,079	0,702	0,473	-34,9	-56,1
Фондоозброєність	38	21	11	-44,7	-71,7
Фондорентабельність	3	4	1	46,8	-74,9
Індекс постійного активу	0,758	0,682	0,438	-10,1	-42,1
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,311	0,200	0,154	-35,7	-50,6
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,349	0,245	0,210	-29,6	-39,8
Коефіцієнт мобільності	0,423	0,604	1,484	42,8	251,2

Зрештою, через зниження оборотності дебіторської заборгованості та виробничих запасів зростає тривалість операційного та фінансового циклів

підприємства, а це означає падіння ділової активності та сповільнення оборотності оборотних активів, що веде до втрати прибутків. Виникає потреба в додаткових грошових ресурсах, оскільки період оплати за продукцію зміщується в часі і підприємство отримує гроші із запізненням.

Остання група показників, що завершує аналіз діяльності підприємства це показники майнового стану (табл. 2.6).

Зниження реальної вартості функціонуючого капіталу, фондоозброєності, постійного активу, реальної вартості майна (в т.ч основних засобів) є наслідком високого ступеня зношеності останніх. Від'ємне значення коефіцієнта оновлення основних засобів свідчить не лише про відсутність нових засобів, а й про повільне їх вибуття з балансу. Причому така ситуація прослідковується протягом всього досліджуваного періоду, а це вже негативна тенденція.

Підприємство терміново потребує оновлення основних фондів, оскільки суттєве зниження виробничих можливостей у майбутньому може призвести до простоїв, високої кредиторської заборгованості та в цілому ризику неплатоспроможності в довгостроковому періоді, який вільні оборотні кошти, наявні в підприємства, будуть не в змозі нейтралізувати.

Серед плюсів можемо виділити зменшення фондомісткості виробництва на 56%, оскільки виручка у 2020 році знизилась лише на 3%, в той час як обсяг необоротних активів – на 34,4%, а збільшення частки оборотних активів закономірно забезпечило приріст мобільності активів на 251%.

Отже, майновий стан досліджуваного підприємства можна охарактеризувати як незадовільний, але критичний стан ще настав і оновлення основних засобів та в цілому необоротних активів забезпечить його «оздоровлення» в подальшому.

2.2. Аналіз обсягу і структури активів підприємства

Наступним кроком проаналізуємо обсяг активів досліджуваного підприємства у 2018-2020 роках.

Для цього скористаємось даними Звіту про фінансовий стан підприємства у додатках А, Б, В.

Як можемо бачити з таблиці 2.7, склад активів ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна» представлений необоротними і оборотними активами, крім цього присутні необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття. Загальний обсяг активів незначними темпами зростає протягом всього досліджуваного періоду і склав 4,4% у 2019 році та 1,57% у 2020 році.

У 2018 році переважну більшість складала необоротні активи – 21 958 тис. грн, проте вже в 2020 році їх частка суттєво знизилась і їх обсяг склав 13 335 тис. грн, що на 34,44% нижче ніж попереднього року. Обсяг оборотних активів зріс спершу на 32,3% у 2019 році, а потім ще на 61,25% у 2020-му. Це пояснюється погашенням довгострокової дебіторської заборгованості, зносом основних засобів, а також зростанням обсягів запасів готової продукції та іншої дебіторської заборгованості за останні три роки. Крім цього, діяльність підприємства зазнала впливу кризи, викликані карантинними обмеженнями внаслідок коронавірусної інфекції SARS-CoV-2 на початку 2020 року.

Таблиця 2.7

Динаміка складу активів

ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна», тис. грн

Показник	2018	2019	2020	Абсолютний приріст, тис. грн		Темп приросту, %	
				2019 до 2018	2020 до 2019	2019 до 2018	2020 до 2019
Необоротні активи	21958	20339	13335	-1619	-7005	-7,37	-34,44
Оборотні активи	9280	12276	19795	2996	7519	32,28	61,25
НА, утримувані для продажу, та групи вибуття	71	71	71	0	0	0	0
Всього активи	31309	32686	33200	1378	514	4,40	1,57

Обсяг необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття протягом 2018-2020 рр. не змінився і становить 71 тис. грн. Тепер, проаналізуємо динаміку складових необоротних активів за статтями балансу (табл. 2.8). Обсяг необоротних активів за досліджуваний період скоротився: у 2019 році на 1619 тис. грн, а в 2020 році ще на 7 млн. грн.

Таблиця 2.8

**Динаміка складу необоротних активів підприємства
у 2018-2020 рр. тис. грн**

Показник	Абсолютний приріст, тис. грн		Темп приросту, %	
	2019 до 2018	2020 до 2019	2019 до 2018	2020 до 2019
Нематеріальні активи:	-3	-5	-14,6	-28,6
первісна вартість	4	2	7,8	3,6
накопичена амортизація	7	7	23,0	18,7
Основні засоби:	-3197	-1438	-32,8	-22,0
первісна вартість	-1680	-801	-3,3	-1,6
знос	1517	637	3,7	1,5
Інвестиційна нерухомість:	1582	-347	89,3	-10,3
первісна вартість	1941	121	100,0	3,1
знос	359	468	211,8	88,5
Довгострокові фінансові інвестиції:	0	0	0	0
інші фінансові інвестиції	0	-9	0,0	-50,0
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	-5207	0,0	-50,0
Всього необоротні активи	-1619	-7005	-7,4	-34,4

Це скорочення викликане зниженням обсягу нематеріальних активів на 14,6% у 2019 році і 28,6% у 2020-му; зниженням залишкової вартості основних засобів на 33% і 22% відповідно; скороченням довгострокової дебіторської

заборгованості на 50% у 2020 році, незважаючи на нарощення обсягів інвестиційної нерухомості на 89,3 % у 2019-му.

Перевищення темпу приросту накопиченої амортизації нематеріальних активів над темпом приросту їх первісної вартості свідчить про повільне оновлення даного виду активів, внаслідок чого вони з кожним роком потребують оновлення все більше.

Схожа ситуація притаманна й основним засобам: суттєвим недоліком є те, що їх знижується не тільки їх залишкова вартість, а й первісна – на 3,3% у 2019 порівняно з 2018 й на 1,6% у 2020 році. Це означає, що зношені основні засоби вибувають й не оновлюються в нормальному обсязі, тому терміново необхідно оновлювати виробниче обладнання.

У період з 2018 по 2020 рік підприємство у своєму розпорядженні наростило обсяги інвестиційної нерухомості: з 1941 тис. грн до 4002 тис. грн. Ступінь її зношеності невеликий, хоча й зростає на 89-212% щороку. Даний вид активів оновлюється в нормальному темпі.

Далі проаналізуємо динаміку оборотних активів підприємства за період 2018-2020 рр. (табл. 2.9). На відміну від необоротних активів, обсяг оборотних за досліджуваний період зростає більше ніж удвічі, а саме: на 32,3 % у 2019 році й на 61,2% у 2020-му. Зростання спостерігається за всіма статтями балансу. Найбільшого зростання зазнала дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, її обсяг зріс на 185 тис. грн (+42,1%) у 2019 році, а також ще на 219 тис. грн (+35,1%) у 2020-му.

Зростання дебіторської заборгованості для виробничого підприємства, що самостійно займається збутом своєї продукції є цілком нормальним, особливо враховуючи те, що економічне середовище у 2020 році стикнулось з суттєвими транспортно-логістичними та санітарними обмеженнями.

Все це сповільнило виробничий і торговельний потенціал даного підприємства. Як наслідок зросли запаси (виробничі, товарні та готової продукції) на 16-26%. У 2020 році спостерігається також скорочення товарів на 31,5%, хоча ще минулого року їх приріст становив 30,8%.

Таблиця 2.9

**Динаміка складу оборотних активів підприємства
у 2018-2020 рр. тис. грн**

Показник	Абсолютний приріст, тис. грн		Темп приросту, %	
	2019 до 2018	2020 до 2019	2019 до 2018	2020 до 2019
Запаси	1112	857	26,1	16,0
Виробничі запаси	307	388	26,2	26,2
Незавершене виробництво	-6	0	-100,0	0
Готова продукція	774	519	26,1	13,9
Товари	37	-50	30,8	-31,5
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	185	219	42,1	35,1
з бюджетом	18	8	1200,0	38,5
у тому числі з податку на прибуток	18	9	–	48,6
Інша поточна дебіторська заборгованість	1403	5906	35,5	110,2
Гроші та їх еквіваленти	255	476	49,0	61,4
Готівка	-1	-1	-20,0	-25,0
Рахунки в банках	256	477	49,7	61,8
Інші оборотні активи	24	55	23,0	42,4
Всього оборотні активи	2996	7519	32,3	61,2

Суттєве зростання було характерним також для статті «Інша поточна дебіторська заборгованість», обсяг якої у 2020 році через жорсткі умови економічного середовища зріс на 110%. Обсяг грошей та їх еквівалентів, якими оперує підприємство також збільшився на 49-61% з наданням переваги рахункам в банках і зниженням готівки в касі з 5 до 3 тис. грн. Приріст «Інших оборотних активів» у 2019 році склав 23%, а вже в наступному зріс до 42,4%.

Після проведеного аналізу динаміки активів підприємства перейдемо до аналізу їх структури, результати наведені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

**Динаміка структури загального обсягу активів
підприємства у 2018-2020 рр., %**

Показник	Питома вага станом на:				Абсолютний приріст, в.п.		
	поч. 2018	поч. 2019	поч. 2020	поч. 2021	у 2018 році	у 2019 році	у 2020 році
I. Необоротні активи	74,71	65,85	58,67	21,86	-8,86	-7,18	-36,81
II. Оборотні активи	25,05	33,93	41,11	77,93	8,88	7,18	36,82
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0,23	0,22	0,22	0,21	-0,015	-0,004	-0,002
Всього активи	100	100	100	100			

Як вже зазначалось раніше, структура активів підприємства за досліджуваний період змінилась кардинально: якщо станом на 1 січня 2018 року частка необоротних активів становила близько 75%, то вже на кінець 2020 року їх частка склала всього 21,86% в загальному обсязі майна підприємства. Приріст оборотних активів за останній рік склав 36,82%, хоча у минулі роки темп їх приросту не переважав 7,2-8,9% за рік. На це вплинули вищезгадані події початку 2020 року, коли більшість підприємств усього світу опинились в скрутному становищі і змушені були підлаштовуватися під нові умови. В такому разі підприємство продовжує функціонування за рахунок найбільш ліквідних активів, що дозволяє виконувати свої зобов'язання вчасно й в повному обсязі.

Частка необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття за весь час не перевищила 0,21-0,23% від загального обсягу активів.

В таблиці 2.11 розглянуто структуру необоротних активів за окремими статтями.

Таблиця 2.11

**Динаміка структури необоротних активів
підприємства у 2018-2020 рр., %**

Показник	Питома вага станом на:				Абсолютний приріст, в.п.		
	поч. 2018	поч. 2019	поч. 2020	поч. 2021	у 2018 році	у 2019 році	у 2020 році
Нематеріальні активи:	0,09	0,10	0,07	0,15	0,01	-0,03	0,08
<i>первісна вартість</i>	0,21	0,26	0,28	0,81	0,05	0,03	0,52
<i>накопичена амортизація</i>	0,12	0,16	0,21	0,66	0,04	0,05	0,45
Основні засоби:	53,78	34,32	29,75	60,81	-19,46	-4,56	31,05
<i>первісна вартість</i>	229,48	230,63	250,48	651,45	1,15	19,85	400,97
<i>знос</i>	175,70	196,31	220,73	590,64	20,61	24,41	369,91
Інвестиційна нерухомість:	0,00	16,62	16,33	39,04	16,62	-0,30	22,72
<i>первісна вартість</i>	0,00	18,22	20,03	56,50	18,22	1,82	36,47
<i>знос</i>	0,00	1,59	3,71	17,46	1,59	2,12	13,75
Довгострокові фінансові інвестиції:							
інші фінансові інвестиції	0,08	0,08	0,09	0,00	0,00	0,01	-0,09
Довгострокова дебіторська заборгованість	46,06	48,87	53,75	0,00	2,82	4,88	-53,75
Всього необоротні активи	100	100	100	100			

На початку 2018 року найбільшу питому вагу склали основні засоби (53,8%) та довгострокова дебіторська заборгованість (46%), проте вже на початку 2019 року частка основних засобів скоротилась до 34,3%, підприємство інвестувало в нерухомість (16,6%), а також трохи зросла частка довгострокової дебіторської заборгованості в загальному обсязі необоротних активів (48,9%).

Частка основних засобів була найнижчою на початку 2019 року і становила 29,75% від загального обсягу необоротних активів, тоді ж частка довгострокової дебіторської заборгованості досягла свого максимуму – 53,75%.

Станом на 1 січня 2021 року частка основних засобів вже становить 60,81% за рахунок повної відсутності довгострокової дебіторської заборгованості, а частка інвестиційної нерухомості зросла до 39% в загальному обсязі, зрісши на 22,7% порівняно з попереднім роком. Частка ж інших активів була незначною: нематеріальні активи (0,07-0,15%), інші фінансові інвестиції (0-0,09%).

Нарешті, проаналізуємо структуру оборотних активів підприємства, вони є найбільш важливими для здійснення господарської діяльності і потребують особливої уваги (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

**Динаміка структури оборотних активів
підприємства у 2018-2020 рр., %**

Показник	Питома вага станом на:				Абсолютний приріст, в.п.		
	поч. 2018	поч. 2019	поч. 2020	поч. 2021	у 2018 році	у 2019 році	у 2020 році
Запаси	46,50	45,51	42,36	25,79	-1,00	-3,15	-16,57
Виробничі запаси	14,14	11,59	12,41	7,87	-2,55	0,83	-4,54
Незавершене виробництво	0,15	0,00	0,00	0,00	-0,15	0,00	0,00
Готова продукція	31,64	32,14	29,08	17,55	0,50	-3,06	-11,53
Товари	0,58	1,79	0,87	0,37	1,21	-0,92	-0,50
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	7,20	3,02	6,74	2,95	-4,19	3,73	-3,79
з бюджетом	0,01	0,02	0,27	0,07	0,01	0,25	-0,21
у тому числі з податку на прибуток	0,00	0,00	0,26	0,07	0,00	0,26	-0,19

Продовження таблиці 2.12

Інша поточна дебіторська заборгованість	40,36	44,17	43,21	64,04	3,81	-0,96	20,83
Гроші та їх еквіваленти	4,80	6,16	6,44	6,25	1,36	0,28	-0,18
Готівка	0,08	0,04	0,03	0,01	-0,04	-0,01	-0,02
Рахунки в банках	4,72	6,12	6,41	6,25	1,40	0,29	-0,16
Інші оборотні активи	1,12	1,13	0,98	0,90	0,01	-0,15	-0,08
Всього оборотні активи	100	100	100	100			

У структурі оборотних активів домінуючу частку становили запаси (42-46,5%), проте на початку 2021 року вона знизилась до 25,8%, крім цього 40-44% становила «Інша поточна дебіторська заборгованість», частка якої в загальному обсязі оборотних активів зросла до 64%.

Серед запасів більшість становила готова продукція 17,5-32% та виробничі запаси 7,9-14% в загальному обсязі оборотних активів. Частка товарів склала 0,4-1,8%.

Частки інших складових були значно меншими: «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги» становила 3-7,2%; «Гроші та їх еквіваленти» – 4,8-6,44% з них «Рахункам в банках» належить 4,72-6,41%, а також 0,9-1,13% від загального обсягу становлять «Інші оборотні активи». Частки дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом та з податку на прибуток були несуттєвими.

2.3. Оцінка ефективності використання активів підприємства

На основі проведення діагностики фінансово-господарської діяльності, а також аналізу динаміки структури та обсягу активів ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна», ми маємо змогу оцінити ефективність управління

використанням активів досліджуваного підприємства у 2018-2020 рр. і надати свої рекомендації щодо усунення причин, що спричинили погіршення фінансово-майнового стану і операційної діяльності суб'єкта господарювання.

У таблиці 2.13 ми можемо спостерігати консолідацію найбільш важливих показників діяльності та їх динаміку протягом досліджуваного періоду.

Таблиця 2.13

Співставлення загального обсягу активів з динамікою основних показників діяльності підприємства у 2018-2020 рр., %

Стаття	2018	2019	2020	Темп приросту, %	
				2019 до 2018	2020 до 2019
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	20359	28986	28172	42,4	-2,8
Чистий фінансовий результат, тис. грн	664	1097	236	65,2	-78,5
Всього активів, тис. грн	31309	32686	33200	4,4	1,6
Основні засоби, тис. грн	9735	6538	5101	-32,8	-22,0
Коефіцієнт віддачі активів	0,65	0,89	0,85	36,4	-4,3
Коефіцієнт віддачі ОЗ	2,09	4,43	5,52	112,0	24,6
Рентабельність активів, %	2,1	3,4	0,7	58,2	-78,8

Таким чином, бачимо, що темп зростання виручки від реалізації зростає швидше ніж чистий фінансовий результат у 2018-2019 рр., причому, приріст загального обсягу активів становив всього 4,4%, це означає що підвищується ефективність діяльності, а її інтенсивність зростає швидше, ніж накопичується капітал для здійснення такої діяльності. Цікавим є також те, що приріст активів спостерігається й у 2020 році, який супроводжувався спадом діяльності. До того ж зростає віддача основних засобів, спершу на 112%, а в 2020-му ще на 25%, а це значить, що виробництво продукції не страждає від споживання основних засобів.

Наступний етап присвячений розрахунку інтегрального показника за функцією Харрінгтона. Результатом такого розрахунку буде підсумковий

коефіцієнт ефективності, який покаже рівень ефективності: високий, достатній чи низький [17].

У межах цього етапу підприємству необхідним є поділ показників за відповідними критеріями:

1. Розраховується інтегральний показник оцінки ефективності управління необоротними активами. Результати розрахунку наведені в таблиці 2.14.

2. Розраховується інтегральний показник оцінки ефективності управління оборотними активами. Результати розрахунку наведені в таблиці 2.15.

Для оцінки ефективності управління необоротними активами пропонуємо обрати такі показники: коефіцієнт зносу основних засобів, фондвіддача, коефіцієнт придатності основних засобів, коефіцієнти оновлення та вибуття основних засобів, рентабельність основних виробничих засобів.

Таблиця 2.14

Розрахунок показника ефективності управління необоротними активами підприємства у 2018-2020 рр.

Показник	Роки		
	2018	2019	2020
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,807	0,866	0,894
Фондвіддача	0,927	1,425	2,113
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,193	0,134	0,106
Рентабельність основних виробничих засобів	6,821	16,779	4,627
Ена	0,996	1,290	0,981

Для оцінки ефективності управління оборотними активами пропонуємо обрати такі показники: рентабельність реалізації, середній термін погашення дебіторської заборгованості, оборотність виробничих запасів, середній термін погашення кредиторської заборгованості.

Таблиця 2.15

Розрахунок показника ефективності управління оборотними активами підприємства у 2018-2020 рр.

Показник	Роки		
	2018	2019	2020
Рентабельність реалізації	3,26	3,78	0,84
Середній термін погашення дебіторської заборгованості	79	76	158
Оборотність виробничих запасів	13,29	14,49	11,88
Середній термін погашення кредиторської заборгованості	15	11	9
Еоа	15,007	14,761	10,932

На підставі узагальнення значень цих рівнів найбільший бал шкали оцінки кожного показника (10 балів) доцільно використати під час формування шкали оцінки ефективності управління активами підприємства на базі інтегрального показника та її графічної інтерпретації (табл. 2.16)

Таблиця 2.16

Шкала оцінки ефективності управління активами підприємства [25]

Оцінка ефективності	Значення узагальнюючого показника	Характеристика
Високий	8,0–10,0	Результат діагностики характеризується позитивною динамікою показників за всіма оцінними показниками
Достатній	2,0–7,9	Показники можуть мати тимчасову негативну динаміку
Низький	0–1,9	Характеризується суттєвим зниженням показників за всіма складниками

Коли розраховано показники ефективності управління окремо оборотних і необоротних активів, необхідно розрахувати інтегральний показник, який дасть змогу зробити висновки щодо ефективності використання активів на підприємстві за досліджуваний період.

Таблиця 2.17

Розрахунок інтегрального показника оцінки ефективності управління активами підприємства у 2018-2020 рр.

Показник	Роки			Приріст, %	
	2018	2019	2020	2019 / 2018	2020 / 2019
Е необоротних активів	0,996	1,290	0,981	29,6	-23,9
Е оборотних активів	15,007	14,761	10,932	-1,6	-25,9
Е інтегральний	8,00	8,03	5,96	0,3	-25,8

Отже, застосування методики Харрінгтона для аналізу ефективності управління використанням активів ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна» дає змогу зробити такі висновки: ефективність управління перші два роки була високою, а у 2020 році ефективність управління знизилась на 25,8% і характеризувалася достатнім рівнем, за рахунок зниження ефективності управління одночасно необоротними і оборотними активами на 23,9% та 25,9% відповідно. Це відбулось за рахунок скорочення обсягу основних засобів та інших необоротних активів на 42%, спричиненого зношенням основних засобів і як наслідок – зниження частки необоротних активів в загальній структурі.

Зменшення виручки та чистого прибутку у 2020 році спровокувало падіння ділової активності та рентабельності, а причиною цьому стали карантинні заходи, введені задля сповільнення розповсюдження глобальної захворюваності коронавірусом. Це наклало свій відбиток не лише на конкретно досліджуване підприємство, а й на весь світ загалом. Крім того, дане підприємство характеризується незадовільним майновим станом, а саме матеріально-технічним забезпеченням, що на сьогоднішній день ще не є критичним, проте, обов'язково проявиться у довгостроковій перспективі. Для цього необхідно покращити управління необоротними активами, шляхом переоснащення основних (виробничих) засобів.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТОВ «НАУКОВО-ВИРОБНИЧА КОМПАНІЯ НАРАЯНА»

3.1. Обґрунтування потреби підприємства в активах на плановий період

Перш ніж почати обґрунтування планового обсягу активів, необхідно оцінити оптимальність складу та структури оборотної їх частини. Цей процес передбачає визначення мінімального обсягу оборотних активів та ефективне співвідношення їх складників, яке б забезпечило досягнення належного рівня ліквідності та платоспроможності підприємства [28, с. 226].

Під час здійснення оптимізації оборотних активів ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна» нами було застосовано методичний підхід, розроблений авторами В.А. Гросулом та О.М. Филипенком [11, с. 175].

З таблиці 3.1 бачимо, що коефіцієнт покриття досліджуваного підприємства у звітному році становить 7,1. Оцінка ліквідності, проведена у попередньому розділі говорить про те, що даний показник постійно зростає і значно перевищує нормативні значення на рівні 2-3, що свідчить про неоптимальну структуру оборотних активів і необхідність прийняття відповідних управлінських рішень.

Таблиця 3.1

Оцінка оптимальності складу та структури оборотних активів підприємства у 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Відхилення 2020 р. до 2018 р.
Коефіцієнт покриття	3,97	4,32	7,10	3,13
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,15	2,43	4,87	2,72
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,22	0,27	0,45	0,23

Після проведеного аналізу динаміки фактичного складу оборотних активів досліджуваного підприємства та встановлення відповідності їх складових елементів забезпеченню платоспроможності підприємства, здійснене на основі розрахунку групи показників ліквідності, переходимо до формування структури оборотних активів за різних нормативних значень коефіцієнта поточної ліквідності (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Формування структури оборотних активів для різних нормативних значень коефіцієнта покриття, %

Показник	Значення коефіцієнта покриття			
	7,1 (факт)	1,0	1,5	2,5
Частка запасів у структурі оборотних активів	31,47	30	53	72
Частка дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів	61,42	50	33	20
Частка високоліквідних активів у структурі оборотних активів	6,32	20	13	8

Розрахунок раціональної структури за різних значень коефіцієнтів поточної ліквідності наведено у таблиці 3.3. При значенні коефіцієнта покриття на рівні 1 маємо найкращі значення швидкої ліквідності, при збереженні нормального рівня найбільш ліквідної частини активів. Досліджуване підприємство за галузевою приналежністю є науково-виробничим, це означає, що для підприємств такого виду високий обсяг запасів в оборотних активах є цілком нормальною ситуацією, водночас, може й свідчити про надмірний обсяг готової продукції в загальному обсязі запасів і як наслідок – зниження темпів реалізації товарів.

Беручи до уваги, що ріст значення коефіцієнта покриття свідчить про зниження частки найбільш ліквідних оборотних активів, а саме – грошових коштів. Відповідно, в цьому випадку зростає частка найменш ліквідних оборотних активів, а саме запасів. Тому, оптимальною структурою оборотних

активів ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна» на плановий період, ми вважаємо наступну: 30% запасів, 50% дебіторської заборгованості та 20% грошових коштів та поточних фінансових інвестицій.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для вибору та обґрунтування оптимальної структури оборотних активів підприємства

Показник	Значення коефіцієнта покриття			
	Кп=7,1 (2020 рік)	Кп=1	Кп=1,5	Кп=2,5
Сума оборотних активів, всього тис. грн. в т.ч.	19795	19795	19795	19795
Запаси, тис. грн.	6230	5938	10557	14252
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	2788	2969	3519	2850
Гроші та поточні фінансові інвестиції, тис. грн	1251	594	469	228
Коефіцієнт швидкої ліквідності	4,87	4,97	3,31	1,99
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,45	0,21	0,17	0,08

Наступним кроком ми розрахуємо еластичність між темпом приросту товарообороту та обсягу активів з метою визначення потреби загального обсягу активів на плановий період і розглянемо три сценарії розвитку: оптимістичний, реалістичний та песимістичний.

За оптимістичного сценарію (табл. 3.4) еластичність становитиме 0,205 і в такому разі плановий обсяг активів дорівнює 35199,56 тис. грн.

Плановий обсяг активів розраховується за такою формулою:

$$A_{пл} = \frac{A_{звіт} * (100 + T_{пр} TO * K_{ел})}{100} \quad (1)$$

Таблиця 3.4

Розрахунок коефіцієнту еластичності між темпом приросту товарообороту та обсягу активів (оптимістичний сценарій), тис. грн

Показник	Значення
Еластичність	0,205
Δ TO	7813
Товарооборот	28172
Δ A	1892
Активи	33200

За реалістичного сценарію маємо значення коефіцієнта еластичності на рівні 0,169 та менший обсяг активів – 34842,97 тис. грн, необхідний для успішного подальшого функціонування підприємства (табл. 3.5). А песимістичний сценарій для підприємства полягатиме у скороченні сукупного обсягу активів на 10% при обсязі 29880 тис. грн.

Таблиця 3.5

Розрахунок коефіцієнту еластичності між темпом приросту товарообороту та обсягу активів (реалістичний сценарій)

Показник	Значення
Еластичність	0,169
Темп приросту Активів у звітному році, %	2,97
Темп приросту Товарообороту у звітному році, %	17,63

Для ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна», як для виробничого підприємства, оптимальною часткою необоротних активів в загальному обсязі ми рекомендуємо 37-45%, обсяг оборотних активів тоді становитиме 55-63%, а частка необоротних активів, утримуваних для продажу залишиться на тому ж самому рівні.

3.2. Розробка плану розвитку активів підприємства

Таким чином, за результатами проведеного аналізу стану та ефективності

управління активами ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна», а також на основі визначеної потреби в активах на плановий період можемо сформулювати наступні рекомендації:

1) Усунути переважання низьколіквідних активів над високоліквідними та забезпечити приблизно рівні їх частки. Це дозволить забезпечити пришвидшення платежів за поточними фінансовими зобов'язаннями та підвищити лояльність банків з метою залучення додаткових кредитних коштів.

2) У підприємства наявні проблеми зі зношенням основних засобів, ця тенденція прослідковується протягом усього досліджуваного періоду. Слід серйозно задуматись над оновленням виробничої бази, оскільки знос досягає критичних значень і впливає на результати від фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства. Знос більше 50-60% вже є індикатором для майбутніх змін, а в даному випадку потреба в них вже настала і носить негайний характер.

Радимо, за можливості, провести ремонт основних засобів, а ті, що морально застаріли – продати (така практика вже застосовується на підприємстві, про це свідчить наявність такої статті балансу як от необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття) та залучити капітальні інвестиції для придбання нових.

3) За останній рік через пандемію і глобальний спад економічної діяльності перед ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна» постала нова проблема – зниження оборотності оборотних активів. Ми пропонуємо здійснити оптимізацію складу та структури оборотних активів на кшталт проведеної нами в попередньому пункті цього розділу. Внаслідок цього можна забезпечити зниження тривалості оборотності не тільки грошових коштів та запасів, а й підвищити ліквідність узагалі.

Це знайде відображення також у пришвидшенні операційного та фінансових циклів для підприємства у майбутньому. У табл. 3.6. наведено спрощений баланс на плановий період після проведеної оптимізації.

Таблиця 3.6

**Баланс підприємства на плановий період
за різних сценаріїв розвитку, тис. грн**

Показник	Сценарій		
	Оптимістичний	Реалістичний	Песимістичний
Необоротні активи	13 024	12 892	13 446
Оборотні активи	22 176	21 951	16 434
Запаси	6 653	6 585	4 930
Дебіторська заборгованість	11 088	10 976	8 217
Гроші та ПФІ	4 435	4 390	3 287
Всього активи	35 200	34 843	29 880

4) Також перегляд цінової політики підприємства дозволить відновити докризову рентабельність та ефективніше управляти не тільки доходами, а й витратами, а це в свою чергу позитивно вплине на фінансово-господарський стан підприємства і задоволеність власників та учасників товариства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Визначення і детальний розгляд категорії «активи» в економічній науці є однією з вихідних позицій характеристики суб'єктів господарювання, починаючи від комплексу складових і охоплюючи дослідження майнового стану і фінансового механізму, що функціонує на тлі досягнення основних виробничих цілей організацій.

Управління активами має комплексно та всебічно охоплювати всі сфери діяльності, що може бути досягнуте за допомогою здійснення в межах підприємства певної сукупності процесів, що є алгоритмом або послідовності взаємопов'язаних та взаємообумовлених дій, управлінських рішень для досягнення поставленої мети. Загалом, політика управління активами підприємства включає управління оборотними і необоротними активами.

Застосування методики Харрінгтона для аналізу ефективності управління використанням активів ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна» дає змогу зробити такі висновки: ефективність управління перші два роки була високою, а у 2020 році ефективність управління знизилась на 25,8% і характеризувалася достатнім рівнем, за рахунок зниження ефективності управління одночасно необоротними і оборотними активами на 23,9% та 25,9% відповідно. Це відбулось за рахунок скорочення обсягу основних засобів та інших необоротних активів на 42%, спричиненого зношенням основних засобів і як наслідок – зниження частки необоротних активів в загальній структурі.

Зменшення виручки та чистого прибутку у 2020 році спровокувало падіння ділової активності та рентабельності, а причиною цього стали карантинні заходи, введені задля сповільнення розповсюдження глобальної захворюваності коронавірусом. Це наклало свій відбиток не лише на конкретно досліджуване підприємство, а й на весь світ загалом. Крім того, дане підприємство характеризується незадовільним майновим станом, а саме матеріально-технічним забезпеченням, що на сьогоднішній день ще не є критичним, проте, обов'язково проявиться у довгостроковій перспективі. Для цього необхідно

покращити управління необоротними активами, шляхом переоснащення основних (виробничих) засобів.

Таким чином, за результатами проведеного аналізу стану та ефективності управління активами ТОВ «Науково-виробнича компанія Нараяна», а також на основі визначеної потреби в активах на плановий період можемо сформулювати наступні рекомендації:

1) Усунути переважання низьколіквідних активів над високоліквідними та забезпечити приблизно рівні їх частки.

2) Слід серйозно задуматись над оновленням виробничої бази, оскільки знос досягає критичних значень і впливає на результати від фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства. Знос більше 50-60% вже є індикатором для майбутніх змін, а в даному випадку потреба в них вже настала і носить негайний характер.

3) Пропонуємо здійснити оптимізацію складу та структури оборотних активів на кшталт проведеної нами в попередньому пункті цього розділу. Внаслідок цього можна забезпечити зниження тривалості оборотності не тільки грошових коштів та запасів, а й підвищити ліквідність узагалі.

4) Перегляд цінової політики підприємства дозволить відновити докризову рентабельність та ефективніше управляти не тільки доходами, а й витратами, а це в свою чергу позитивно вплине на фінансово-господарський стан підприємства і задоволеність власників та учасників товариства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 №73 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-центр, 2004. – 784 с.
3. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : Учебный курс. – 2-е изд., перераб. и доп. / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-центр, 2004. – 656 с.
4. Бреславцева Н.А., Ткач В.И., Кузьменко В.А. Балансоведение: учебное пособие. М.: Издательство Приор, 2001. — 160 с.
5. Васьківська К.В., Сич О.А. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / К.В. Васьківська , О.А. Сич. – Львів : "ГАЛИЧ-ПРЕС", 2017. – 236 с.
6. Вечканов Г.С., Краткая экономическая энциклопедия. СПб.: ТОО ТК Петрополис, 1998. — 509 с.
7. Власова Н.О. Управління оборотними активами в підприємствах роздрібної торгівлі: монографія / Н.О. Власова та ін. Харків: ХДУХТ, 2014. – 258 с.
8. Горещька Л.Л. Активи в національних системах бухгалтерського обліку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит”/ Л.Л. Горещька. – Київ, 2003. – 20 с.
9. Горещька Л.Л. Економічна природа активів: обліковий аспект / Л.Л.Горещька // Вісник ЖІТІ. – 2002. – № 20. – С.49-57.
10. Григорьев В.В., Островкин И.М. Оценка предприятий. Имущественный подход. – М.: Дело, 2012.
11. Гросул В.А. Оптимізація структури оборотних активів підприємства / В.А. Гросул, О.М. Филипенко // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2011, №2. С. 172–179.

12. Денисенко Е. С. Экономическая сущность понятия «Активы» и их классификация // Актуальные вопросы экономических наук. 2015. №44. С. 105–111.
13. Донін Є. О. Політика управління оборотними активами сучасного підприємства. Фінанси, облік, банки. 2017. № 1 (22). С. 231-240.
14. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.
15. Иванов И. В. Финансовый менеджмент: стоимостной подход. Учебное пособие. / Иванов И. В. ,Баранов В. В. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2008. – 504 с.
16. Камінська І.М. Дорош В.Ю., Ковальчук А.Ю. Активи підприємства: морфологічний аналіз категорії, склад та класифікація / І.М. Камінська, В.Ю. Дорош, А.Ю. Ковальчук // Економічний форум : наук. журн. - 2019. - № 3. - С. 136-143.
17. Квятковська Л.А. Комплексний підхід до оцінки ефективності управління підприємством / Л.А. Квятковська, Л.Д. Воробйова // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. 2013, № 50. С. 67–75.
18. Кирильчук Н. А., Блажевич О. Г. Определение сущности активов предприятия // Финансы и учетная политика. – 2017. – № 2. – С. 5-10
19. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 708 с.
20. Ковальчук Н. О. Фінансовий механізм управління активами підприємств / Н. О. Ковальчук // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. - 2012. - Вип. 4. - С. 190-197.
21. Кодацький В. П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств / В. П. Кодацький // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4. – С. 271-274.
22. Колодяжна І. В. Модифікація процесу обґрунтування потреби підприємств в оборотних коштах / І. В. Колодяжна // Науковий вісник

Національного лісотехнічного університету України : зб. науково-технічних праць. – Вип. 22.5, 2012. – С. 226 – 230.

23. Колодяжна К. Управління оборотними коштами торговельних підприємств в сучасних умовах / К. Колодяжна // Актуальні проблеми економіки. — 2015 - № 19 – с. 89-96.

24. Коптева Е. П. Политика управления активами предприятия : теория и методология [Електронний ресурс] // Российское предпринимательство. – 2011. – № 10 Вып. 2 (194). – с. 74-79. –

25. Кремень О. І., Мосійчук Р. Л., Кремень В. М. Комплексний аналіз ефективності управління активами підприємства. Бізнес Інформ. 2019. №8. С. 202–210.

26. Крутик, А. Б. Основы финансовой деятельности предприятия : Учебное пособие для вузов по экономическим специальностям / А. Б. Крутик, М. М. Хайкин . – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб. : Бизнес-Пресса, 1999 . – 448 с.

27. Лотюк М.В. Управління активами підприємства «Економічні студії» № 1 (14) 2017.

28. Мартиненко В.П. Прогресивні підходи до управління оборотними активами промислових підприємств / В.П. Мартиненко, Н.В. Легеза // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. № 18, 2016. С. 225–229.

29. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38). Нематеріальні активи.

30. Н. О. Власова, В. А. Міщенко, Т. В. П'ятак, Т. І. Кочетова, А. В. Котлярова. Фінанси підприємств: Підручник / за наук. ред. проф. Н.О. Власової –Х.: Світ Книг, 2018. – 437 с.

31. Нагорний Є. О. Система управління активами як релевантний чинник ефективного розвитку підприємства. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент». 2014. Вип. 11. С. 223–232.

32. Новиков В.А. Практическая рыночная экономика. Толкование 4000 терминов: словарь, М.: московский психолого-социальный институт, 1999. — 376 с.

33. Нуриев Р.М. Курс микроэкономики: 3-е изд., испр. и доп. - М.: 2014. —624 с.
34. Олійник Т. О., Мірошніченко О. В. Основні напрями підвищення ефективності управління активами. Інвестиції практика та досвід. Серія «Економічна наука». 2014. № 21. С. 73–77.
35. Петруня Н. В. Класифікація активів підприємства з урахуванням міжнародних стандартів фінансової звітності / Н. В. Петруня // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – №1. – С. 235-242.
36. Причепа І. В. Теоретичні засади управління активами підприємства [Текст] / І. В. Причепа, Н. В. Кравець // Економічний простір. – 2012. – № 60. – С. 249–257.
37. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. — 2-е изд., испр. М.: ИНФРА-М, 1999. 479 с.
38. Репіна І. М. Стратегічна матриця моделі управління активами підприємств / І. М. Репіна // Стратегія економічного розвитку України. - 2014. - № 35. - С. 114-123.
39. Ричард Кох. Менеджмент и финансы: от А до Я/Пер. с англ. В. Шевцова. СПб.: Питер, 1999. — 496 с.
40. Рыжиков С.В., Золотоголов В.Г. Экономический справочник руководителя предприятия. - Ростов н/Д: «Феникс», 2010. – 320 с.
41. Савицька О.В. Аналіз активів підприємства / А.В. Савицька // Аналіз господарської діяльності підприємства. – 2006. – С. 438–441.
42. Сафонова Н. С., Блажевич О. Г. Сущность активов и их кругооборот на предприятии // Бюллетень науки и практики. Электрон. журн. 2017. №4 (17). С. 213-227.
43. Скоробогатова В.В. Сутність категорії «активи»: аналіз наукових джерел. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2011. №3 (21). Ч. 2. С. 338–348.

44. Скоробогатова, В.В. Бухгалтерський облік та контроль монетарних активів: проблеми теорії та методології [Текст] : монографія / В. В. Скоробогатова. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 520 с.
45. Толковый экономический и финансовый словарь: фр., рус., англ., нем., исп. терминология: В 2 т.: [Пер. с фр.] / Ив Бернар, Жан-Клод Колли; Под общ. ред. Л.В. Степанова; Ред. В.Б. Рыбаков. М.: Международные отношения, 1997. — 759 с.
46. Фелпс Б. Умыне бизнес-показатели: Система измерений эффективности как важный элемент менеджмента / Пер. с англ. – Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2004. – 312 с.
47. Філатова З. В. Напрямки формування системи управління оборотними активами підприємства [Текст] / З. В. Філатова, А. Г. Ротанова // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць. – Вип. 29. – Київ : НАУ, 2011. – 330 с.
48. Фінансовий менеджмент : підручник / Д. І. Дема, Л. М. Дорохова, О. М. Віленчук [та ін.] – Житомир : ЖНАЕУ, 2018. – 320 с.
49. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. В.М. Бороноса. – Суми: Вид-во СумДУ, 2012. – 539 с.– Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/finman2012.html>
50. Чобіток В. І. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект / В. І. Чобіток, К. С. Пятилокотова // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2013. - Вип. 41. - С. 230-234.
51. Швець Ю. О. Управління оборотними активами підприємств / Ю. О. Швець, А. В. Скворцова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 13. - С. 127-130.
52. Ящук Д. Л. Дослідження методології управління оборотними активами машинобудівних підприємств в умовах кризи / Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2010. - № 32. - С. 252-257.

ДОДАТКИ

Додаток А.1

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	20	21
первісна вартість	1001	47	55
накопичена амортизація	1002	27	34
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби:	1010	12158	7312
первісна вартість	1011	51883	49138
знос	1012	39725	41826
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	3542
первісна вартість	1016	0	3881
знос	1017	0	339
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	18	18
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	10413	10413
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	22609	21306
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	3526	4996
Виробничі запаси	1101	1072	1272
Незавершене виробництво	1102	11	0
Готова продукція	1103	2399	3528
Товари	1104	44	196
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0

Продовження додатка А.1

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	546	331
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0
з бюджетом	1135	1	2
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3060	4849
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	364	676
Готівка	1166	6	4
Рахунки в банках	1167	358	672
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	85	124
Усього за розділом II	1195	7582	10978
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	71	71
Баланс	1300	30262	32355

Додаток А.2

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10	10
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	24867	24867
Додатковий капітал	1410	21502	21485
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(17731)	(17067)

Продовження додатка А.2

Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	28648	29295
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	73	514
за розрахунками з бюджетом	1620	162	271
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	61
за розрахунками зі страхування	1625	80	111
за розрахунками з оплати праці	1630	157	228
за одержаними авансами	1635	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	180	361
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0

Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	962	1575
Усього за розділом III	1695	1614	3060
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	30262	32355

Додаток Б.1

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2019 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	21	14
первісна вартість	1001	55	55
накопичена амортизація	1002	34	41
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби:	1010	7312	5764
первісна вартість	1011	49138	48523
знос	1012	41826	42759
Інвестиційна нерухомість:	1015	3542	3163
первісна вартість	1016	3881	3881
знос	1017	339	718
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	18	18
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	10413	10413
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0

Продовження додатка Б.1

Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом І	1095	21306	19372
ІІ. Оборотні активи			
Запаси	1100	4996	5750
Виробничі запаси	1101	1272	1685
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	3528	3947
Товари	1104	196	118
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	331	915
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0
з бюджетом	1135	2	37
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	35
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4849	5865
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	676	874
Готівка	1166	4	4
Рахунки в банках	1167	672	870
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	124	133
Усього за розділом ІІ	1195	10978	13574
ІІІ. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	71	71
Баланс	1300	32355	33017

Додаток Б.2

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10	10
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	24867	24867
Додатковий капітал	1410	21485	21483
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(17067)	(15970)
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	29295	30390
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0

Продовження додатка Б.2

Усього за розділом II	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	514	65
за розрахунками з бюджетом	1620	271	274
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	5
за розрахунками зі страхування	1625	111	59
за розрахунками з оплати праці	1630	228	226
за одержаними авансами	1635	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	361	480
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1575	1523
Усього за розділом III	1695	3060	2627
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	32355	33017

Додаток В.1

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	14	11
первісна вартість	1001	55	59
накопичена амортизація	1002	41	48
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби:	1010	5764	4437

Продовження додатка В.1

первісна вартість	1011	48523	47536
знос	1012	42759	43099
Інвестиційна нерухомість:	1015	3163	2849
первісна вартість	1016	3881	4123
знос	1017	718	1274
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	18	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	10413	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	19372	7297
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5750	6710
Виробничі запаси	1101	1685	2048
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	3947	4565
Товари	1104	118	97
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	915	768
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	0	0
з бюджетом	1135	37	17
у тому числі з податку на прибуток	1136	35	17
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5865	16660
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	874	1627
Готівка	1166	4	2
Рахунки в банках	1167	870	1625

Продовження додатка В.1

Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	133	233
Усього за розділом II	1195	13574	26015
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	71	71
Баланс	1300	33017	33383

Додаток В.2

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10	10
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	24867	46135
Додатковий капітал	1410	21483	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(15970)	(15710)
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	30390	30435
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0

Продовження додатка В.2

Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	65	57
за розрахунками з бюджетом	1620	274	407
у тому числі з податку на прибуток	1621	5	0
за розрахунками зі страхування	1625	59	65
за розрахунками з оплати праці	1630	226	248
за одержаними авансами	1635	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	480	602
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1523	1569
Усього за розділом III	1695	2627	2948
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	33017	33383

Додаток Г

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2018 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	20359	13027
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(15575)	(14194)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	4784	0
Валовий: збиток	2095	0	(1167)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	15426	15520
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(5608)	(3003)
Витрати на збут	2150	(1195)	(635)
Інші операційні витрати	2180	(12685)	(10981)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	722	0

Продовження додатка Г

Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	(266)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	16	20
Інші доходи	2240	32	491
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	0	(84)
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	(1)	(58)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	769	103
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(105)	(39)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	664	64
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	11391	7157
Витрати на оплату праці	2505	4889	4221
Відрахування на соціальні заходи	2510	1685	1415
Амортизація	2515	2550	2635
Інші операційні витрати	2520	13567	16353
Разом	2550	34082	31781

Додаток Д

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2019 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	28986	20359
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0

Продовження додатка Д

Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(21430)	(15575)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	7556	4784
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	17620	15426
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(6926)	(5608)
Витрати на збут	2150	(1709)	(1195)
Інші операційні витрати	2180	(15255)	(12685)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1286	722
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	42	16
Інші доходи	2240	2	32
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	0	0
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	(2)	(1)

Продовження додатка Д

Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1328	769
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(231)	(105)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1097	664
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	16080	11391
Витрати на оплату праці	2505	5894	4889
Відрахування на соціальні заходи	2510	1219	1685
Амортизація	2515	2236	2550
Інші операційні витрати	2520	17573	13567
Разом	2550	43002	34082

Додаток Е

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2020 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	28172	28986
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(22178)	(21430)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	5994	7556

Продовження додатка Е

Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	17022	17620
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(7087)	(6926)
Витрати на збут	2150	(1002)	(1709)
Інші операційні витрати	2180	(14592)	(15255)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	335	1286
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	36	42
Інші доходи	2240	216	2
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(18)	0
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	(262)	(2)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	307	1328
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(71)	(231)

Продовження додатка Е

Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	236	1097
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	15342	16080
Витрати на оплату праці	2505	7020	5894
Відрахування на соціальні заходи	2510	1429	1219
Амортизація	2515	2140	2236
Інші операційні витрати	2520	17479	17573
Разом	2550	43410	43002